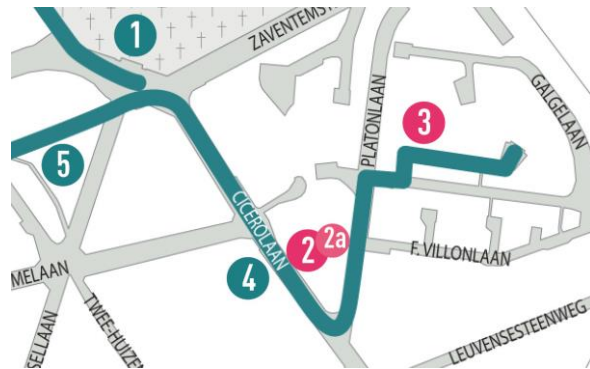

Wandeling 2: Op zondag naar het platteland! Halte 2a

'Monument voor Franz Guillaume' Kunstwerk van Rik Poot

Dossier voor de leraar

Meer lesmateriaal:

<https://www.erfgoedklassen.brussels/lesmateriaal/anderlecht-a-la-carte/>

Inhoud

- Antwoorden op de vragen voor de leerlingen (in het blauw).
- Bijkomende uitleg die u aan de leerlingen kan geven (in blauwe kaders). Uiteraard bent u vrij om de informatie eruit te pikken die u het meest relevant lijkt voor de leerlingen. Het belangrijkste is dat de leerlingen hun omgeving leren observeren.

Praktisch

- Materiaal: schrijfgereief, kleurpotloden of stiften.
- De leerlingen werken in groepjes, max. 4 leerlingen per groep.

Over hetzelfde thema

- Ontdek het appartementsgebouw van Willy Van Der Meeren in het dossier 'Ieder Zijn Huis' (halte 2 op de kaart) (het kunstwerk van Rik Poot staat er juist voor).
- Ontdek in het dossier 'Ieder Zijn Huis-Oleanderwijk' de laagbouwoningen die Willy Van Der Meeren ontwierp voor 'Ieder zijn huis' (halte 3 op de kaart).

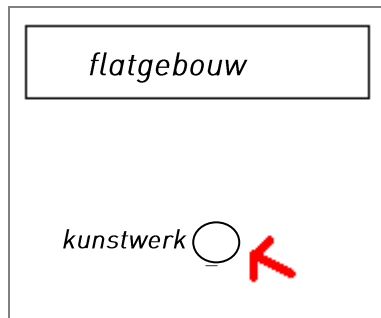
Situering

- Het kunstwerk van Rik Poot, 'Monument voor Franz Guillaume' bevindt zich aan de voet van het appartementsgebouw 'Ieder zijn huis' (halte 2 op de kaart), langs de Platonlaan te Evere.
- Volgende oefeningen hebben als doel de leerlingen een driedimensioneel kunstwerk te leren observeren.
- Op www.mivb.be kunt u uw reisweg berekenen.

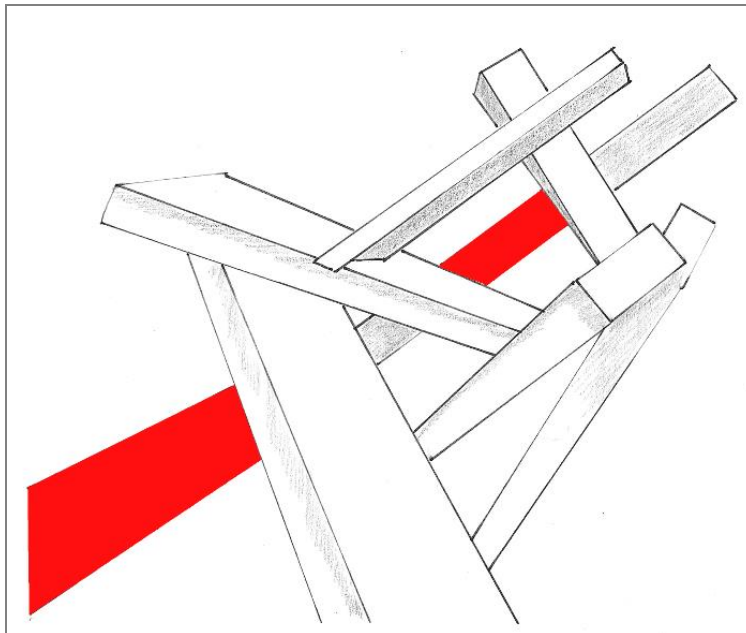

OEFENING 1: DE LIJNEN VAN HET KUNSTWERK

1. Onderstaande tekening stelt het kunstwerk voor vanuit een bepaald gezichtspunt.
 - Observeer het kunstwerk aandachtig en vind het juiste gezichtspunt terug.

- Nu je het juiste gezichtspunt hebt gevonden, kan je de tekening vervolledigen.

2. Hoe zijn de lijnen die je getrokken hebt? Omcirkel de juiste antwoorden.

verticaal - diagonaal - horizontaal
slap - strak - in beweging - in stilstand
ze lijken te zweven boven de aarde - ze lijken te glijden over de aarde
ze lijken uit de aarde te komen - ze lijken op aarde neer te storten

OEFENING 2: ABSTRACTE OF FIGURATIEVE KUNST?

1. Observeer het kunstwerk. Beeldt het iets uit?
 - JA, het is een figuratief kunstwerk ; het beeldt uit :
 - NEE, het is een abstract kunstwerk ; het beeldt een onderwerp uit dat niet meteen herkenbaar is
Toch niet op het eerste zicht. Je kan beschrijven wat je ziet: betonnen balken die verweven zijn.

2. Een abstract beeldhouwwerk prikkelt soms onze verbeelding. Wat zien jullie erin?
- De leerlingen laten hun verbeelding de vrije loop: een constructie die instort, balken op een hoop als golfbreker aan de kust, ...
3. Ga dichterbij het kunstwerk staan. Op één van de balken is er iets figuratiefs in reliëf uitgebeeld. Wat?
- Een stapel **bakstenen**, als eerbetoon aan het verleden van Evere, de baksteengemeente.
 - Een **portret**, als eerbetoon aan Franz Guillaume, burgemeester van Evere.
 - Een **witloofstronk**, als eerbetoon aan Evere, de witloofgemeente.
 - Een **huis**, als eerbetoon aan het flatgebouw hier vlakbij.
- De andere antwoorden zijn fout, maar verwijzen wel naar het verleden van de gemeente.
4. Over **welk type reliëf** gaat het ?

		
☐ een bas-reliëf (laag reliëf)	☐ een haut-reliëf (hoog reliëf)	☒ een verdiept reliëf

Abstract of figuratief?

Figuratieve kunst is het soort kunstwerk waarin herkenbare onderwerpen zijn afgebeeld, vb. landschappen, portretten, stillevens, dieren, ...

De tegenpool van figuratieve kunst wordt meestal abstracte, soms ook non-figuratieve kunst genoemd. Bij abstracte kunst herken je niet onmiddellijk vormen uit de ons omringende realiteit. Kleur, materialen, vormen en lijnen nemen de plaats in van het figuratieve object, zowel in de schilderkunst als in de beeldhouwkunst.

Dit beeldhouwwerk van Rik Poot is abstract, toch vind je een verdiept reliëf met het hoofd van **Franz Guillaume** (figuratief). Hij was burgemeester van Evere van 1948 tot 1963 en initiatiefnemer van het project 'Ieder zijn huis'.

Hol of uitstekend?

Een **bas-reliëf** (letterlijk: laag reliëf), heeft weinig hoogteverschil (bv. de afbeelding op een munt). Een **haut-reliëf** (letterlijk: hoog reliëf) heeft meer hoogteverschil. Soms zijn de figuren zelfs bijna vrijstaande beeldhouwwerken. In een **verdiept reliëf** wordt het onderwerp uitgehouwen of gekerfd in het oppervlak. Deze techniek was zeer in trek bij de oude Egyptenaren. Deze techniek zien we ook op het kunstwerk van Rik Poot met het reliëf van Franz Guillaume.

Verticaal of horizontaal?

De lijnen zijn **diagonaal** en **dynamisch**. Ze doen een beetje denken aan een mikadospel. Dit soort lijnenspel is karakteristiek voor de jaren 1950 en 1960. Men waardeerde toen fijne, lichte, vrolijke en dynamische vormen. De paviljoenen op Expo 58 waren daar een mooi voorbeeld van.

OEFENING 3: DE MATERIALEN VAN HET KUNSTWERK

1. Wrijf even met je hand over het beeldhouwwerk. Hoe voelt dit? Omcirkel wat je ervaart en schrijf er nog een ervaring bij.

☐ zacht	☐ onaangenaam	☐ glad	☐ week
☒ hard	☒ ruw	☐ hobbelig	☐

2. Wat zie je op de betonnen oppervlakte? Afdrukken van

☐ bladeren	☐ bloemen	☒ houten planken	☐ vingers
--------------------------------	-------------------------------	---	-------------------------------

3. Dit werk werd vervaardigd in beton. Zodra het beton gegoten is, kan men kiezen om het oppervlak al dan niet te bewerken. Welke eindbewerking kreeg het kunstwerk?

☐ gebouchardeerd beton 	☐ gewassen beton
☒ beton met sporen van de bekisting 	☐ gepolijst beton

Het materiaal

Het kunstwerk werd vervaardigd uit **beton**, een mengsel van cement, zand, grind en water. Om het een vorm te geven, wordt beton in een **houten bekisting** gegoten, een soort mal. Als de bekisting wordt weggenomen, laat die sporen na. Soms worden die weggeschuurd, in andere gevallen blijven de sporen zichtbaar.

De afwerking van beton

Na de bekisting kan beton op verschillende manieren worden behandeld.

- **Beton met sporen van de bekisting:**
In dit geval wordt de oppervlakte niet verder afgewerkt, waardoor de houten planken zichtbaar hun sporen nalaten. Hierdoor krijgt het beton een houtstructuur.
- **Gepolijst beton:**
Net zoals steen kan ook beton gepolijst worden. Hierdoor krijgt het een glanzend en effen uitzicht.
- **Gebouchardeerd beton:**
Een hamer met puntjes maakt het oppervlak ruw. Een 'boucharde' heeft gewoonlijk een vierkante kop met piramidevormige punten.
- **Gewassen beton:**
Hierbij wordt de cementlaag weggespoeld zodat het grind aan de oppervlakte komt.

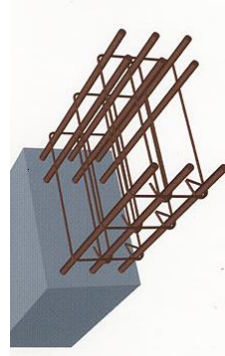

Om beton te versterken voegt men voor het gieten metalen staven toe in de bekisting. Men spreekt dan van **gewapend beton**. Je kan trouwens de aanwezigheid van ijzer vermoeden door de roestvlekken op het oppervlak.

Beton biedt meerdere voordelen. Het is goedkoop, eenvoudig en snel te vervaardigen. Je kan er ook grote oppervlaktes mee bedekken. Daarom is het bijzonder geschikt voor de sociale woningbouw.

beton in bekisting

gewapend beton

OEFENING 4: HET BEELDHOUWERK EN ZIJN OMGEVING

- Hoe is het beeldhouwwerk geplaatst?
 - Het staat op een sokkel.
 - Men kan het aanraken.
 - Men ziet het van ver.
 - Het staat op de grond.
 - Het wordt beschermd door een hek.
 - Het duikt zeer plotseling op.
- Vergelijk het beeld met de **gebouwen** rondom. Waar past het het beste bij?
 - Het appartementsgebouw.
 - De rijhuizen aan de overkant van de straat.
- Wat hebben ze **gemeenschappelijk**?
 - rechte lijnen
 - beton
 - veel kleuren
 - schuine lijnen (cfr. de luifel)
 - baksteen
 - grijs als overheersende kleur

OEFENING 5: BESLUIT

- Tracht nu een passende titel te verzinnen voor het beeldhouwwerk!
- Beeld het beeldhouwwerk uit met een halve klas. Daarna komt de andere helft van de klas aan de beurt!
De andere helft van de klas zijn telkens de toeschouwers.
- Ken jij deze uitspraak: "ik ben niet van beton!" Wat zou dat betekenen? *Ik heb gevoelens.*
Deze uitspraak lijkt ook op te gaan voor het kunstwerk zelf, hoewel het wél van beton gemaakt werd. Dit voorbeeld kan aangehaald worden om het verschil te begrijpen tussen letterlijk en figuurlijk.

Algemeen besluit

Het beeldhouwwerk is goed geïntegreerd in zijn omgeving. Willy Van Der Meeren, de architect van het aanpalende appartementsgebouw aan de Cicerolaan, wilde een architectuur voor iedereen. Net zo wilde Rik Poot een beeld dat voor iedereen bereikbaar was: men kan er rond en er onder lopen, het aanraken en zelfs beklimmen.

Door het materiaalgebruik, de uitvoering en de ligging sluit het aan op de nabije strakke architectuur die gerealiseerd werd met "moderne" materialen. Deze betonnen sculptuur is overigens uitzonderlijk in het werk van Rik Poot (1924-2006). Normaal werkt hij eerder met brons en is het paard zijn geliefkoosde onderwerp.

Door de afwezigheid van een sokkel lijkt de constructie uit de grond te verrijzen. Het werk werd bedacht als een aanvulling op de gebouwen uit de omgeving.

Veel meer dan een borstbeeld doet dit *Monument voor Franz Guillaume* de voorbijganger begrijpen welke actieve rol deze voormalige burgemeester speelde in de verstedelijking van de buurt.

Redactie

Catherine Balau, Céline Debatty, Isabelle Ledoux, Annabelle Nuyttens, Hans Vandecandelaere, Karen Van den Bossche:

Erfgoedklassen & Burgerschap

Stuurgroep

Anne-Sophie Walazyc, Kabinet van Minister-President Charles Picqué

Paula Dumont, Directie Monumenten en Landschappen

Coördinatie

Elisabeth Gybels

Erfgoedklassen & Burgerschap, vzw Paleis van Keizer Karel

© Verantwoordelijke uitgever

Stéphane Demeter, vzw Paleis van Keizer Karel

Datum : november 2012

